

Pravnik

2014

**Pregled
novih
stručnih
izdanja**

Branko Smerdel: „Ustavno uređenje europske Hrvatske“

U lipnju 2013. godine, u izdanju Narodnih novina d.d., izašla je knjiga „Ustavno uređenje europske Hrvatske“, autora prof.dr.sc. Branka Smerdela te je od akademske godine 2013./14. postala službenom literaturom kojegija Ustavno pravo kojeg izvodi Katedra za ustavno pravo na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Knjiga broji ukupno 668 stranica te je sadržajno podijeljena na dva dijela i dvadeset i jedno poglavlje. U prvom dijelu knjige obrađuju se o načela i institucije demokratske ustavnosti, kroz devet poglavlja. U prvom poglavlju imena „Ustav i ustavna vladavina“ obrađuje se funkcija ustava u demokratskom društvu i razvoj teorija ustavne vladavine. U drugom poglavlju, imena „Klasični i suvremeni konstitucionalizam“, obrađuje se razvitak ustavnosti u svijetu i ustavna vladavina, a, također, pružen je sistematski pregled velikih ustavnih sustava te povijesni pregled pada komunizma i demokratske tranzicije. U trećem poglavlju, imena „Ustav kao pravni akt“, obrađuju se izvori ustavnog prava, donošenje, mijenjanje i tumačenje Ustava te provedba ustavnih normi. Četvrto poglavlje, imena „Ljudska prava i temeljne slobode“, obrađuje jamstva ljudskih sloboda i prava te granice njihova korištenja. Pratimo i kratak pregled povijesnog razvitka ljudskih prava i sloboda, međunarodne standarde prava čovjeka te europski sustav zaštite ljudskih prava i sloboda. U petom poglavlju imena „Nadzor ustavnosti i zakonitosti“ autor nas upozna s temeljnim pojmovima i institucijama za nadzor ustavnosti i zakonitosti, govori nam o inačicama ustavnog sudovanja, o klasičnom europskom sustavu nadzora putem ustavnih sudova te daje prikaz američkog sustava nadzora ustavnosti i zakonitosti. U šestom poglavlju, imena „Osnovne institucije demokratske ustavnosti“, obrađuju se izbori i izborni sustav, kao osnovni ustavni sklop predstavničke demokracije te referendum kao oblik neposredne demokracije. Sedmo poglavlje, imena „Ustrojstvo i odgovornost vlasti“, daje odgovor na pitanje čemu služe različiti sustavi ustrojstva vlasti, zašto danas postoji univerzalni problem postojanja efikasne i odgovorne vlasti te se obrađuju modeli ustrojstva vlasti i njihove odgovornosti. Spominju se i dvodomni parlamenti koji su karakteristični za većinu europskih država te razlozi postojanja zastupničkog imuniteta. U osmom poglavlju, imena „Složene države i državne zajednice“, pratimo povijesni razvoj federalizma, aktualnosti federalističke teorije te federalno načelo i perspektive razvoja Europske unije. Također, je obrađeno je i pravno razlikovanje konfederacije, federacije i Europske unije, drugi oblici složenih država i državnih zajednica te poseban oblik složene države - Bosne i Hercegovine. U posljednjem poglavlju prvog dijela knjige obrađena je ustavnost Europske unije, ustavni izbor u procesu europske integracije te hrvatska ustavnost u Europskoj uniji.

U drugom dijelu knjige, obrađeni su temelji ustavnog uređenja Republike Hrvatske, kroz dvanaest poglavlja. Deseto poglavlje, imena „Uspostavljanje samostalne Republike

Hrvatske“, prati povijesno razdoblje Hrvatske u Jugoslaviji od 1918. do 1990. godine. Nakon toga dolazi do uspostave demokratske vlasti u Hrvatskoj, 21. prosinca 1990. godine se donosi Ustav RH koji je izvorno riješio pitanje određenja Republike Hrvatske kao nacionalne države. Obrađuju se osnovne ustavne odluke poput izbornog i polupredsjedničkog sustava te se govori o političkom razvitku tijekom 1991. godine i o svim važnim političkim odlukama koje su dovele do uspostave samostalne i suverene Republike Hrvatske. U jedanaestom poglavlju, imena „Temeljne odrednice ustavnog uređenja Republike Hrvatske“, autor nam daje kratak pregled razvitka ustavnog uređenja Republike Hrvatske, govori o promjeni Ustava od 16. lipnja 2010. godine te nam daje detaljan uvid u preambulu Ustava i njegove temeljne odredbe. Dvanaesto poglavlje, imena „Jamstva sloboda i prava u Ustavu Republike Hrvatske“, obrađuje ustavna načela zaštite slobode i prava, nacionalna prava i zaštitu nacionalnih manjina, ograničavanja ustavnih sloboda i prava, osobne i političke slobode i prava, gospodarska prava i gospodarski sustav, socijalna, kulturna i ekološka prava te činjenicu da popis ustavnih jamstva prava i sloboda čovjeka i građanina upotpunjuju odredbe međunarodnih ugovora kojima pristupi Republika Hrvatska kroz posebne međunarodne instrumente. Trinaesto poglavlje, imena „Hrvatski sabor“, obrađuje naš parlament, izbor zastupnika u isti, koje akte Sabor donosi, kako izgleda zakonodavni postupak te kako Sabor vrši nadzor nad radom Vlade i ministara. Četrnaesto poglavlje, imena „Referendum u Republici Hrvatskoj“, govori o vrstama referenduma, važnosti narodne inicijative, veta i prava peticije, o lokalnom referendumu te o iskustvima referenduma građanske inicijative. Petnaesto poglavlje, imena „Predsjednik Republike Hrvatske“, objašnjava ustavni položaj i ovlasti predsjednika Republike, njegov izbor te otvara pitanje postojanja čistog „parlamentarnog sustava“. Šesnaesto poglavlje, imena „Vlada i središnja uprava“ obrađuje ustavni položaj Vlade, njezin odnos s Hrvatskim saborom i predsjednikom Republike. Analizira se i Zakon o Vladi te se obrađuju središnja državna prava i nezavisne regulatorne agencije. Sedamnaesto poglavlje, imena „Ustavni sud Republike Hrvatske“, govori o ustavnom položaju, nadležnosti i sastavu Ustavnog suda, kada i kako Ustavni sud donosi ocjenu ustavnosti zakona, tko i kako može podnijeti ustavnu tužbu pred Ustavnim sudom, koje su ostale nadležnosti Ustavnog suda te kakav on ima politički utjecaj. Osamnaesto poglavlje, imena „Sudbena vlast“, obrađuje nezavisnost pravosuđa, položaj sudbene vlasti po Ustavu Republike Hrvatske, koji su temelji sustava ustrojstva sudova i osnovna pitanja odvjetništva. Devetnaesto poglavlje, imena „Posebne institucije nadzora ustavnosti i zakonitosti“, obrađuje instituciju pučkog pravobranitelja i ostale posebne ombudsmane, povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa te državno izborno povjerenstvo. U dvadesetom poglavlju, imena „Mjesna, lokalna i područna (regionalna) samouprava“, autor objašnjava organizaciju odnosa središnjih i lokalnih vlasti, temeljna obilježja lokalne samouprave, osnove teorije lokalne samouprave te hrvatsku lokalnu samoupravu. Posljednje, dvadeset i prvo poglavlje, imena „Konsolidacija hrvatskog pravnog sustava“, daje konačnu točku ovom detaljnom i cjelovitom izlaganju o temeljima ustavnog uređenja Republike Hrvatske kroz teorijski pristup konstitucionalizmu i stanju hrvatskog pravnog sustava u praksi te autor zaključuje kako Ustav Republike Hrvatske mora biti ishodište konsolidacije i stabilizacije našeg pravnog poretka.

U knjizi se nalaze i dva priloga: Ustav Republike Hrvatske i Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

U predgovoru, prof.dr.sc. Branko Smerdel navodi kako je pri koncipiranju udžbenika morao učiniti dva važna ustupka. Prvo, napisati udžbenik, a ne traktat s ambicijama „sustava“. Drugo, napisati udžbenik primjeren vremenu kada su promptne i pertinentne informacije dostupne na internetu svakom studentu koji se sprema za ispit. Profesor naglašava kako je hrvatski pravni sustav u produženom stanju turbulencije i stalnih promjena.

Zakonodavna rješenja, predočena u svrhu ilustracije procesa provedbe ustavnih odredbi, navodi isključivo u didaktičke svrhe, uz upozorenje da ona u ovom trenutku jednim dijelom ne odražavanju u potpunosti aktualno stanje pozitivnog zakonodavstva.

Knjiga je sadržajno i metodološki usuglašena s integriranim programom studija za magistra prava u Republici Hrvatskoj, a prikladna je i za uporabu u drugim programima studija prava.

